

Bangsamoro'daki Son Gelişmeler ve Sıkıyönetim İlanı

Bangsamoro'nun Marawi bölgesinde "Maute" isimli silahlı grubun şehrin büyük bir kısmını ele geçirdiği haberleri üzerine Filipinler ordusu 23 Mayıs'ta bölgeye operasyon başlattı. Operasyonlar sonucu 200.000 kişinin yaşadığı bölgede olağanüstü hal ilan edildi. 176.920 kişi bölgeden tahliye edilirken 3.000'e yakın kişinin ise çatışma bölgesinde mahsur kaldığı bildiriliyor. Mindanao'yu da kapsayan sıkıyönetimin ne kadar süreceği belirsizliğini korurken bazı kaynaklar sıkıyönetim kararının ülke çapında genişletilebileceğini haber veriyor.

Bölgede kontrolü ele aldığı ifade edilen Filipinler ordusuyla Maute arasında yaşanan çatışmalarda 61 Maute üyesi, 20 güvenlik elemanı ve 19 sivil olmak üzere toplam 100 kişi hayatını kaybetti. Grubun 14 kişiyi esir aldığı ve bu kişilerin akıbetlerinin de meçhul olduğu bölgeden gelen haberler arasında.

Tarihî camileri ve diğer yapılarıyla Marawi, bölgede İslam'ın uzun geçmişinin izlerini taşıyan, bu özellikleri dolayısıyla da Mindanao Müslümanları tarafından "Filipinler'in Mekkesi" olarak itibar gören bir şehir. Bu saldırılar sonrası şehrin boşaltılması üzerine Bangsamoro Kalkınma Ajansı Başkanı Dr. Saff Dipatuan, muhtemel insani krizler için acil eylem çağrısında bulundu. Marawi'deki krizin bir insani felakete dönüşmesinden endişe ettiklerini belirten Dr. Dipatuan, bölgeden çıkarılanların sığındıkları komşu belediyelerin de durumdan etkilediğini ifade etti. Bölgede gıda ve ilacın azaldığını, bu sebeple de fiyatların uçuk rakamlara ulaştığını belirten Dr. Dipatuan, mağdurlara ulaştırılmak istenen yardımların da askerî kontrollere takıldığını belirtti. Bütün yerel ve uluslararası kuruluşları yardıma çağırarak açıklamasında Dr. Dipatuan, Birleşmiş Milletler kuruluşlarının halen bölgeye ulaşmamış olmasını da eleştirdi. Açıklamada ayrıca bölgedeki operasyonlardan etkilenen sivil halkın toplandığı yerlere havadan operasyonlar yapılması dolayısıyla sivil zayıflarının arttığı vurgulandı. Dr. Dipatuan, Filipinler hükümeti ile devam eden barış sürecinin taraflarından Moro İslami Kurtuluş Cephesi'ne (MILF) de çağrıda bulunarak hükümetle irtibata geçilmesini ve operasyonların sivilleri hedef almadan yürütülmesi konusunda iş birliğine gidilmesini istedi. Çatışmalardan etkilenen yaklaşık 200.000 kişi için bölgeden gelen acil yardım çağrılarında ise İHH İnsani Yardım Vakfı yanıt verdi. İHH bölgeye yardım gönderen tek uluslararası insani yardım kuruluşu oldu.

Barış görüşmelerinin iki önemli tarafı ve Mindanao'nun en önemli direniş hareketleri MILF, Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi (MNLF) ve bölgedeki diğer önemli Müslüman yapı ve kuruluşlar, bu gelişmeleri bir terör eylemi olarak değerlendirdi.^[1] Gözlerin barış sürecine çevrildiği olaylar sonrasında, MILF ve MNLF barış sürecine olan bağlılıklarını bir kez daha ilan ettiler. MILF lideri Hacı Murad İbrahim sivilleri ve kamu binalarını hedef alan bu eylemlerin terör eylemi olduğunu söyledi.

Filipinler Devlet Başkanı Rodrigo Duterte ise MILF ve MNLF gibi gruplar ile *New People's Army-NPA* (Yeni Halk Ordusu) gibi Maoist gruplara "DAEŞ"e karşı operasyonlarda iş birliği çağrısında bulundu. Duterte çağrısında, bu grupların üyelerine devletin askerlerine tanınan ayrıcalıkların aynısının verileceğini vadetti.^[2]

Çatışmalara yol açan olayın ise Abu Sayyaf liderlerinden Isnilon Hapilon'un yakalanması için başlatılan operasyonlar olduğu ifade ediliyor. Hükümet yetkililerine göre Hapilon DAEŞ'in bölgedeki temsilcisi ve Maute liderleri ile iş birliği içerisinde. Bölgede DAEŞ'e bağlılıklarını ifade eden küçük çaplı üç grup daha olduğu belirtiliyor. Bunlar:

- Basilan'ın güneyinde Isnilon Hapilon'un lideri olduğu Abu Sayyaf grubu (DAEŞ'in küresel konseyi *Ahlus Shura* Mindanao'yu kendilerinin bir eyaleti olarak ilan etmiş ve Isnilon Hapilon buradaki bağlantılı gruplara lider tayin edilmişti).
- 2014'te DAEŞ'e bağlılığını ilan eden *Ansarul Khilafa Philippines*.
- MILF'ten ayrılarak Ameril Umbra Kato tarafından kurulan *Bangsamoro Islamic Federation Fighters-BIFF*.^[3]

Olayların çıkma sebebi olan Hapilon, Filipin Üniversitesi mühendislik bölümü mezunu. Bir dönem MNLF'de komutanlık yapan Hapilon, daha sonra 1990'larda kurulan Abu Sayyaf grubuna intikal etmiş ve burada

grubun ikinci komutanı seviyesine kadar yükselmiş. 2001'de Abu Sayyaf'ın düzenlediği ve aralarında yabancıların da olduğu 20 kişinin kaçırılması eyleminde önemli rolü olduğu iddia edilen Hapilon, ülkede "en çok aranan teröristler listesi"nde yer alıyor. Bu yıllarla birlikte ortalıktan kaybolan Hapilon, 2014'te DAES'e bağlılığını ilan eden görüntülerle tekrar ortaya çıkmış. Hapilon'un Filipinlerde küçük çaplı 10 silahlı örgütün ittifakından oluşan *Dawlatu'l-Islam Wilayatu'l-Mashriq* adlı yapıyı organize ettiği de belirtiliyor.

Öte yandan Marawi'ye yönelik gerçekleştirilen ağır askerî operasyonların yanlış bir strateji olduğunu değerlendirenler de var. Bunlardan insani yardım aktivisti Bae a Labi, Alshan Cayongcat tahliye merkezlerindeki çocukların yahut devletin temel hizmetlerinin yetersiz olduğu kırsal kesimlerdeki gençlerin bu türden operasyonlarla kamplara sıkışıp kalmaları sonrasında kolaylıkla bu gibi grupların ağına düşebileceğini söylüyor. Bangsamoro ve Filipinler arasındaki barış görüşmelerinde *Third Party Monitoring Team-TPMT* (Üçüncü Taraf İzleme Grubu) üyesi ve İHH İnsani Yardım Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Hüseyin Oruç da sıkıyönetimin bu eylemleri bizzat gerçekleştirenleri hedef almasını umduğunu, operasyonların bölgede olayla ilgisi olmayan şahısları hedef almasından endişe ettiğini söyledi. Oruç, böyle bir olayın Marawi'de gerçekleşmesinin olağandışı olduğunu ifade ederken bu tür eylemlerin yerel halktan destek görmeyeceğinin de altını çizdi.[4]

Bunun yanında *Bangsamoro Transition Commission-BTC* (Bangsamoro Geçiş Komisyonu) üyesi Samira Gutoc-Tomawis, 29 Mayıs'ta MILF ve hükümet yetkililerinin bir araya geldiği toplantı sonrası yaptığı açıklamada, sıkıyönetim kararı ve bölgedeki son durum sebebiyle komisyondan istifa ettiğini bildirdi.[5]

Öte yandan Marawi'nin mevcut durumuna dair çelişkili söylemler bulunuyor. Filipinler Savunma Bakanı Delfin Lorenzana, Marawi'nin tamamen yerle bir olduğunu ifade ederken beldenin belediye başkanı Majul Usman Gandamra ise bunun doğru olmadığını açıkladı.[6] Marawi belediye başkanı sosyal medyada bölgeye dair dolaşan fotoğraf ve videoların propaganda amaçlı olduğunu belirtti.[7]

Hükümet güçleri bölgeden çekilmezse rehinelere öldürüleceği yönünde haberler gelirken Gandamra, Maute'nin elinde yerel halktan rehine olmadığını ve bu saldırının şaşırtıcı bir taktik olduğunu iddia etti. Bununla birlikte Marawi Piskoposu, Maute'nin elinde bir rahip ve kiliseye giden bir grubun rehine tutulduğunu açıkladı.[8]

Öte yandan Marawi'deki saldırıların arkasında kimin olduğuna dair devlet birimleri arasında da bir anlaşmazlık söz konusu. Savunma Bakanı Lorenzana saldırıların arkasındaki örgütün DAES olduğunu iddia ederken, Filipinler Silahlı Kuvvetleri ülkede DAES unsurlarının olmadığını, ancak saldırıları düzenleyen Maute grubunun DAES'le müttefik olduğunu ilan etmesi dışında, yerel militanlara uluslararası bir yardım sağlandığına dair herhangi bir delilin bulunmadığını açıkladı. Bununla birlikte Filipinler Silahlı Kuvvetleri Kamu İşleri Amiri Edgard Arevalo, bu grupların DAES'le ilişkilendirilerek meşhur edilmesinin bu tür yapılara yönelişi arttıracığını söyledi. Yine Washington Ulusal Savaş Koleji'nde profesör olan Güneydoğu Asya Güvenlik analizcisi Zachary Abuza da DAES'in Maute'ye herhangi bir kaynak sağlamış olduğuna dair bir delil bulunmadığını belirtti.[9]

Maute grubunun neredeyse birden bire ortaya çıkan bir oluşum olduğu ifade edilirken, grubun daha önce Ortadoğu'da bulunmuş olan Ömer ve Abdullah Maute kardeşlerin bölgeye dönmesi ile kurulduğu iddia ediliyor.[10] Mindanao'nun kuzeyinde, Lanao del Sur bölgesinde 2012'nin sonlarında gerçekleştirilen birtakım saldırılar da bu gruba atfediliyor. Grubun DAES'e bağlılığını 2015'te ilan ettiği; Endonezya, Malezya ve Singapur uyruklu üyelerinin olduğu; bunların ise bölgeye 2012'den itibaren yerleşmeye başladığı ve son operasyonlarda öldürülen yaklaşık 60 Maute üyesi arasında bu uyruklardan şahısların bulunduğu da gelen bilgiler arasında.

Maute grubu Eylül 2016'ya kadar ciddi bir tehlike olarak dikkate alınmazken bu tarihte hükümet güçleriyle çatışmalara başlamış. 2016 Eylül'ünde Devlet Başkanı Duterte'nin Davao'daki evinin bombalanmasından da yine bu grup sorumlu tutuluyor. Butig şehrinin belediye sarayını ele geçirerek buraya DAES bayrağı asmış olması, grubun bu örgütle irtibatlı olduğu ihtimallerini gündeme getirmiş. Bu saldırılar sonrasında Filipinler hükümeti Maute grubunu savaş taktiklerine hâkim ve ağır silahlarla ilgili eğitim almış profesyonel bir grup olarak değerlendirmeye başlamış.[11] Grubun ayrıca mühendis, eski devlet memuru yahut akademisyen olan kalifiye üyelere de sahip olduğu ifade ediliyor.

-
- [1] <http://www.atimes.com/article/islamic-state-jihad-explodes-southeast-asia/>
- [2] <https://southfront.org/philippines-president-calls-separatists-maoists-militant-groups-fight-isis-marawi/>
- [3] <http://www.atimes.com/article/islamic-state-jihad-explodes-southeast-asia/>
- [4] <http://aa.com.tr/en/asia-pacific/philippines-concerns-raised-over-martial-law-in-marawi/827502>
- [5] <http://www.rappler.com/nation/171473-samira-gutoc-tomawis-bangsamoro-resignation>
- [6] <http://www.philstar.com/headlines/2017/05/24/1703164/confusion-over-conflicting-statements-marawi-crisis>
- [7] <http://www.atimes.com/article/islamic-state-jihad-explodes-southeast-asia/>
- [8] <http://www.philstar.com/headlines/2017/05/24/1703164/confusion-over-conflicting-statements-marawi-crisis>
- [9] <http://www.philstar.com/headlines/2017/05/24/1703164/confusion-over-conflicting-statements-marawi-crisis>
- [10] <http://www.atimes.com/article/islamic-state-jihad-explodes-southeast-asia/>
- [11] <http://www.atimes.com/article/islamic-state-jihad-explodes-southeast-asia/>